

Språkspalten

Innlegg på inntil 400 ord om medisinsk terminologi og om språk generelt samt tips til spalten sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Ikke «peer review» på norsk

3327

Fagfellevurdering og *ekstern fagvurdering* er likeverdige og egnede norske oversettelser.

«Peer review» er et sentralt kjennetegn ved vitenskapelige tidsskrifter (1, 2). Ordningen innebærer at innkomne manuskripter sendes til eksperter utenfor redaksjonen for vurdering av kvalitet, aktualitet og relevans for leserne (3). Begrepet er godt etablert i dagligtalen til de fleste leger og forskere. En som utfører «peer review», omtales ofte som «peer reviewer» eller «referee».

En av Tidsskriftets oppgaver er å opprettholde og videreutvikle norsk medisinsk fagspråk. Redaksjonen ønsker derfor i størst mulig grad å unngå engelskspråklige uttrykk. Bør uttrykket «peer review» (og «referee») likevel beholdes uendret, fordi det ikke lar seg oversette på en adekvat måte, på linje med blant annet screening? Vi mener nei, fordi det finnes dekkende og brukbare oversettelser.

I Kunnskapsforlagets engelsk-norske ordbok er «peer» gitt to ulike oversettelser: likemann (likestilt) og adelsmann (4). Noe av poenget ved «peer review» er at forskerforfattere skal få sine manuskripter vurdert av likemenn og eksperter på fagområdet. Men å oversette med likemannsvurdering er ikke heldig, blant annet fordi ordet ikke er kjønnsnøytralt. Ordene *likemann* og *likestilt* får heller ikke med det faglige aspektet.

Kollega kunne være en aktuell oversettelse av «peer». Uttrykket *kollega* brukes vanligvis om personer som har samme yrke eller utdanning eller som er ansatt på samme arbeidsplass. Men ved «peer review» anvendes både medisinske og ikke-medisinske fagfolk og oftest personer som er ansatt på andre arbeidsplasser enn

manusforfatterne. Oversettelsen har også den svakhet at en naturlig tilbakeoversettelse vil være «colleague», altså et annet ord enn utgangsortet.

Fagfelle kan være en aktuell oversettelse av «peer». Ordet er oppført i norske ordbøker (5), men brukes lite i dagligtale. Postfikset -felle er også ellers lite anvendt på norsk – mest kjent er kanskje ordene lidelsesfelle og ektefelle.

Kunnskapsforlagets engelsk-norske ordbok gir ni oversettelser av ordet review: gjennomgang (evaluering, granskning), repetisjon, oversikt (overblikk), tilbakeblikk, parade (mønstring, inspeksjon), anmeldelse (omtale), tidsskrift, prøving (fornyet prøving) og tilbakespoling (4). Selv om ordet vurdering ikke er nevnt, må det være uproblematisk i denne sammenheng å oversette review med vurdering.

Fagfellevurdering eller ekstern fagvurdering?

Uttrykket *fagfellevurdering* ble lansert for flere år siden som en egnet norsk oversettelse av «peer review» og ligger svært tett opptil ordningens innhold. Uttrykket har imidlertid ikke slått særlig an, i hvert fall ikke i medisinske miljøer. Det er mulig dette kan endre seg, ettersom betegnelsen nå anvendes i flere redaksjonelle og ikke-medisinske vitenskapelige miljøer. Men heller ikke her er situasjonen avklart, og for mange lesere vil nok ordet virke unaturlig.

Uttrykket *ekstern fagvurdering* er en annen egnet oversettelse av «peer review»: det dekker begrepets innhold, det er rimelig

kort og kan anvendes både om selve ordningen (ekstern fagvurdering), om den som utfører oppgaven (ekstern fagvurderer) og om det som skrives (ekstern fagvurdering). Der det passer, særlig for å unngå gjentakelser og/eller for lange setninger, kan uttrykkene *fagvurdering* og *fagvurderer* benyttes som implisitt synonyme uttrykk for henholdsvis *ekstern fagvurdering* og *ekstern fagvurderer*.

Etter vårt skjønn må uttrykkene *fagfellevurdering* og *ekstern fagvurdering* oppfattes som likeverdige og egnede norske oversettelser av «peer review». *Fagfellevurdering* vil i hovedsak betegne ordningen som sådan, mens *ekstern fagvurdering* og *ekstern fagvurderer* også kan anvendes i forbindelse med enkeltmanus.

Petter Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no

Raida Ødegaard

Tidsskrift for Den norske lægeforening

Postboks 1152 Sentrum

0107 Oslo

Litteratur

1. Godlee F, Jefferson T. Peer review in health sciences. 2. utg. London: BMJ Books, 2003.
2. Hem E. Kan vi droppe fagfellevurdering? Anmeldelse av Godlee F, Jefferson T, red. Peer review in health sciences. 2. utg. London: BMJ Books, 2003. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 827.
3. Bjørheim J, Frich JC, Gjersvik P et al. Tidsskriftet, ekstern fagvurdering og medisinsk publisering. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 20–3.
4. Henriksen P, Haslerud VCD, red. Engelsk-norsk stor ordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 2001.
5. Wangensteen B, red. Tanums store rettskrivingsordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1996.